

הקצר של ג'ושוע

לפני 20 שנה בערך, השמיע סטנלי קובריק נבואת-שמר אטומית לעולם. מישהו לחץ על הכפתור, והמכונה החלה משחקת את המישחק, בדיוק ובציות, על פי הוראותיו של גאון אנושי. היא לא ידעה לחשוב, כי אם לבצע, ואת משימתה השלימה בעיקביות. שיר הסיום היה מריר. ורה לין, בקולה הבטוח, כשחיללים מכוונת-הברית מלווים אותה בהקלטה חיה, שרה על רקע הפיטריה הגרעינית: „אנו ניפגש שוב / לא יודעים היכן / לא יודעים מתי / אבל ניפגש שוב ביום שמש אחר.“

ואכן, נפגשים שוב. הפעם לא נמצא בחדר-המילחמה את ד"ר סטריינג'לב ואת אוסף הגנרלים המנסים לעצור את הפצצה. הפעם מתחיל המישחק בשלב מוקדם יותר ומגיע רחוק יותר כשהדרה-הבקרה שלפנינו משוכלל הרבה יותר. אומנם הגענו לשנות ה-80, כאשר לכל אחד יש מחשב פרטי בביתו. אבל האדם עדיין מתלבט — ללחוץ או ללחוץ על הכפתור. אבל הגנרל, שטובת המדינה תמיד לנגד עיניו, סבור שבמילחמה גרעינית אסור להחזיק אנשים שאינם מסוגלים ללחוץ על הכפתור, כשהמכונה פוקרת עליהם לעשות כן. הגנרל סבור שצריך להחליף את האדם באלקטרוניקה.

כל זה אינו סודי, כשם שרעם כחול, הפאטנט המאיים שהוא גיבורו של סרטו הקודם של ג'ון ברהאם, אינו סודי. לא הבימאי הוא שיצר את

מאתיו ברודריק בתפקיד דיוויד וחברתו אלי שירי ב„מישחקי מילחמה“ מילחמת עולם גרעינית בחיגוי ישיר

ביקש ממנו, בשעתו, לקחת את הפיקוד על ההפקה הקשה של חלף עם הרוח. סלוניק רדש ממנו לעשות זאת 'מיד', הוא טען שהוא זקוק לחודש ימים. או הלך סלוניק אצל ויקטור פלמניג וזה קרא לוויוד, כדי שישלים במקומו את השבועיים האחרונים בעבודה על סרטו הקוסם מארץ עוץ, כדי שהוא יוכל להושיע את סלוניק.“

בינתיים נח לו ברהאם על זרי הדפנה. גם רעם כחול וגם מישחקי מילחמה מושכים לאולמות-הקולנוע לא רק קהל של צעירים, כי אם כהגדרתו, אפילו אנשים בני שלושים. גם עניין הגיל, לדעתו, הוא סוגיה של הזמנים המודרניים. „כתבתי שורה בתסריט של מישחקי מילחמה, המתייחסת להשקפת הרוח הצעיר על מושג היוקנה. כשהילדים מדברים על הגאון

האנושי של הסרט הוא לא לשחק במישחקים שהאדם אינו יכול לנצח בהם.

מוזר לחשוב, שהבימאי המיטיב להשתמש בקולנוע כביטוי לרוח הזמן, עשה דרך ארוכה מאז עזב את ניו-יורק והמתין בחצר האחורית של אולפני הטלוויזיה של יוניברסל בהוליווד, עד שמישהו יתיר לו להכין „טריילר“ בן שלוש דקות, זה היה באמצע שנות השישים. מאחר שהיה קרוב למפיקים, התנרב לעזור להם בליהוק לסרטים רבים ככל האפשר, בתקווה שמשוה מן הפירוים יפול גם לידי. וכך אמנם קרה, גם כשיגעון המוסיקה (סרטו השני, אחרי בינגו סטאר) וגם במישחקי מילחמה.

את שיגעון המוסיקה ירש ברהאם אחרי שהסרטה החלה ונתקעה. הוא פיטר את מחצית הצוות: „היו שם אנשים שהייתי בטוח, כי לא

„רעם כחול“ מחסל מסוק מישטרת רגיל טכניקה מתוחכמת מול טרור אנושי

הפיתוי יותר מאלף ניתוחים פסיכולוגיים וקרימינולוגיים: „הדברים לא יהיו יותר כמו שהיו.“

דיוויד מתחיל לשחק, וככל שהוא מתקדם הוא זקוק לעזרה רבה יותר מן המערכת. הוא משוחח עם המחשב כאילו היה מנהל רושיני עם חבר בחורו. האמצעים נהירים לו, והם אומנם פשוטים למדי.

ככמה חיוגים רגילים בטלפון, אתה מוצא את האפשרויות, ומהן אתה בוחר את הסבירות ביותר. אתה שואל והמחשב עונה, עד שאתה מגיע למישחק האחרון שהוא הפעם: מילחמת-עולם גרעינית כוללת. וכאן מתחולל קצר, שממנו ממשך המחשב ומשחק לבדו — ולא בדיוק לפי התוכנה שהוכתבה לו.

בחצר האחורית. אין טעם להמשיך ולספר את הסרט, שכן ככל שגדלה החרווה, כן גדלה החרווה. הצופה יודע שהמחשב ישחק את המישחק עד הסוף, עד שינצח, וגם כשהוא רואה את ד"ר פלקון המנסה לשכנע את המחשב שלו להפסיק את המישחק, יודע הצופה, כי כל מה שמתרחש על הכר אינו עתידני ואינו דימיוני. הוא עלול להתרחש במציאות, וחלק מן הדרך כבר ממומש על-ידי אנשים שונים שהתחברו למערכת מחשב ויכולו להם, אלה נקראים היום כפי אנשי הביטחון המתוחכמים, „עברייני מחשב.“ גם ג'ושוע, המחשב שנבנה על-ידי ד"ר פלקון ככוונה טובה, כדי להתאמן כשגיאיות לכל ייעשו, מנסה לפצח את הקוד, כשהוא רואה שאינו יכול להזניק את הטילים בעצמו. מוסרה-השכל

המסוק המישטרת הזה, אלא גאונים ביצירת נשק אלקטרוני מתוחכם, שהועסקו על-ידי מישטרת לוס-אנג'לס, כדי למנוע טרור באולימפיאדה שתיערך ב-'84, ואיש אינו מכחיש שבמפלצות מסוג זה משתמשים שם גם למשימות מיוחדות. אבל ברהאם הרגים את האיום הנורא שנעצם קיומו של נשק מתוחכם מעין זה, בצורה משעשעת עד כדי כך, שהאיש בקולנוע שכה לרגע מה עשוי לקרות אם רעם כחול כזה משייט ליד חלוננו, כשהוא לוחש שירי אהבה בלי מיכססים.

התחלה תמימה. כמישחקי מילחמה, סרטו החדש של ברהאם (שהוגש כסוכריית קינוח לקהל העיתונאים בפסטיבל קאן האחרון), שיעלה בשבוע הבא על מסכי ישראל, נאלץ חדרה-הבקרה של הפנטאגון להתמודד עם מילחמת-עולם גרעינית, בגלל תלמידי תיכון, המתיישב על זנבו של המחשב השמור ביותר במעצמה המערבית הגדולה „ג'ושוע“.

ההתחלה מעוררת התפעלות והנאה. גיבור הסרט, דיוויד (מאתיו ברודריק), יודע את כל הקונצ'ים. הוא יודע איך לפצח את הקוד של מחשב בית-הספר ואיך לשנות לעצמו את הציונים באמצעות הטלפון.

חברתו, שבתחילה סבורה שאין זה מוסרי, משתכנעת עד מהרה, שזהו מעשה ששכר בצירו ומתפתה גם היא לנצל את המחשב. מן השעשוע הקטן המתח והמפתה כל ילד האוהב לשחק במחשבים, צומח המישחק עם המחשב הגרול. פירוטמת למחשבים בעיתון מסבירה את

מסכי תצוגה בחדר-הבקרה של הפנטאגון המחשב „ג'ושוע“ משחק במישחק שאי-אפשר לנצח בו

שהמציא את המחשב, אומר אחד מהם: „הוא מת כשנה שעברה. הוא היה באמת זקן. כן, עונה ילד אחר, 'הוא היה בן 41. הקהל המבוגר צחק מזה, אבל אף ילד באולם לא צחק.“

אשר להנחה שמישחקי מילחמה עשוי להיות ראשון בשרשרת של סרטים הוליוודיים שיוגדרו כגל החדש של סרטים נגד מילחמה גרעינית, אומר ג'ון ברהאם: „אני רק מקווה, שאף אחד לא ישתמש ברעיון זה כשיפרסם את הסרט. זו הדרך היעילה ביותר להבריח קהל מן הקולנוע. הסרט שלי הוא על היכולת של הטכנולוגיה להשתלט על חיינו, כך שהזנב יגיע את הכלב, כשאנו, בני-האדם הנגזר הכלבים, והזנב עלול להעפץ אותנו ישר אל מעבר לחלון. הסינדרום הסיני הוא סרט העוסק בכך. ככל שאנו מפיקים יותר כוח ויותר סמכות בידי המחשב, כך אנו

אוכל לעבוד איתם ונתורו לי רק תריסר ימים להתלבט ולהחליט. ואומנם, זה דבר שאני מומחה לעשותו, להחליט החלטות מהירות תחת לחץ. אולי לא יהיו אלה ההחלטות הטובות, אבל לפחות יאפשרו התקדמות כלשהי.

במישחקי מילחמה היה עלי לכתוב את כל התסריט מחדש. צפיתי מראש שעם תסריט איטי וארוך כזה, תגיע התוצאה הטופית לסרט בן שלוש שעות ואינו חושב שסרט כעל מישקל קל שכזה זקוק לזמן של יותר משעתיים.“

זנב מוסר. כרהאם, כחשיבה שכלל איננה אופיינית לבימאים, כי אם למפיקים או למפיצי הסרטים. היה נכון להסתבך לשם כך אפילו במשבר מנהיגות, אחרי שהירשה לעצמו לחתוך ולערכב גירסות שונות של תסריט, שהיו בידו, קינג יודר סיפר לי כיצד דיוויד או. סלוניק